

SÈRIE 2

En tots els exercicis i opcions les puntuacions parcials de totes les preguntes són orientatives. Les respostes proposades per la pauta són indicatives i en cap cas exhaustives. El corrector o correctora aplicarà el seu criteri per prendre en consideració altres respostes que consideri correctes, en tot cas valorarà positivament –a més dels continguts conceptuals– l'ordre en l'exposició, la precisió i el llenguatge emprat, i tindrà en compte i valorarà positivament tot allò que els alumnes aportin, més que allò que deixin de dir. També valorarà positivament la utilització de la terminologia geogràfica i la claredat en l'exposició.

Opció A

Exercici 1. Mapa sobre el creixement demogràfic de les comarques catalanes en el període 2008-2014

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 7 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 4, "La població i el sistema urbà: dinàmica i desigualtat", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:

- Es tracta d'un mapa comarcal de Catalunya on s'han representat amb una trama de grisos les taxes de creixement demogràfic per comarques i per al període 2008-2014.
- La font és l'*Atles de la nova ruralitat* del 2015.

(0,25)

Descripció de la informació:

-S'observa que hi ha vuit comarques que han perdut població en aquest període: l'Alta Ribagorça, l'Alt Urgell, el Berguedà i el Ripollès, més les comarques interiors del sud del Principat (les Garrigues, el Priorat, la Ribera d'Ebre i la Terra Alta).

-A l'extrem oposat hi ha un grup de comarques que han tingut una taxa de creixement superior a l'1%, són l'Alt Empordà, el Gironès, el Pla de l'Estany i la Selva, a les quals cal sumar els dos Penedès, el Tarragonès i el Segrià.

-La gran majoria de comarques ha tingut un creixement de població molt modest, amb taxes inferiors a l'1%.

(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

poblament: és el procés i la forma d'ocupació del territori per part d'un grup humà o població.

(0,5)

creixement natural: es calcula com el resultat de la diferència entre els naixements i les defuncions produïdes al llarg d'un any.

(0,5)

3. [1,5 punts]

En la resposta d'aquest exercici han d'aparèixer tres aspectes que són els que es tindran en compte en la puntuació:

-El mapa mostra una situació general gairebé d'estagnació demogràfica o creixement molt baix, sobretot si es compara amb el de finals del anys 90 i començaments del 2000. Això és degut a la crisi econòmica que s'inicia a finals del 2007 i que, entre d'altres coses, ha provocat l'aturada dels fluxos d'immigració que van constituir un element molt important de l'augment demogràfic del començament de segle XXI. Per altra banda, la natalitat també ha disminuït en aquests darrers anys com a conseqüència de les incerteses sobre el mercat de treball que ha provocat la crisi econòmica.

(0,5)

-Les comarques que mostren un moderat decreixement de la població en aquests darrers anys són comarques de muntanya pirinenques i comarques meridionals interiors de Lleida i Tarragona, àrees rurals i de muntanya, que reprenen les inèrcies passades.

(0,5)

-Les comarques que mostren un moderat creixement per sobre de la resta són comarques del litoral i el prelitoral que, per efecte de les onades migratòries recents, tenen una natalitat més gran que la resta.

(0,5)

4. [1,5 punts]

-El poblament rural generalment presenta una baixa densitat de població en comparació amb l'espai urbà. Pot ser un poblament rural de caràcter concentrat, si la població es localitza preferentment en nuclis urbans distants entre ells i separats per àmplies zones on predominen els sòls agrícoles i/o forestals, o bé dispers, si la població viu en cases aïllades o en petits nuclis situats a poca distància els uns dels altres.

(0,5)

-El poblament rural concentrat és característic de l'àrea pirinenca, de les terres de Lleida i de les comarques més occidentals de Tarragona. El poblament rural dispers és freqüent a les comarques de Girona.

(0,5)

-En l'actualitat l'expansió de formes i morfologies urbanes per tot el territori dona lloc a nous espais que reben denominacions diverses: periurbà, suburbà, rururbà, etc., en els quals conviuen elements propis de l'espai rural (nuclis rurals, masos, conreus, zones forestals, explotacions ramaderes, etc.) amb artefactes relacionats amb les formes de vida urbana, com ara polígons industrials, àrees logístiques, vies de circulació ràpida, urbanitzacions, etc., que provoquen que el límit físic entre els espais rurals i els urbans es difumini de forma gradual.

(0,5)

Es donarà la puntuació completa (0,5) si es menciona **un** dels conceptes (periurbà, rururbà, suburbà) que fan referència als nous espais i s'explica que són àrees amb coexistència d'elements.

Exercici 2. Fotografia d'un paisatge del delta de l'Ebre

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 5 i 9 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 2, "Medi ambient i paisatges", del document de concreció del currículum.

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

-L'alumnat hauria de comentar que es tracta d'una fotografia d'un paisatge del delta de l'Ebre, on s'observen uns camps de conreu limitats per uns canals d'aigua.

-Es pot observar l'extraordinària horitzontalitat del paisatge així com el predomini exclusiu de grans extensions de parcel·les de camps de conreu.

-La font és el LAGP de la Universitat de Girona i la data, 2014.

(0,75 punts)

-Les dues comarques són el Baix Ebre i el Montsià.

(0,25 punts)

2. [1 punt]

L'alumnat hauria de contestar amb respostes semblants a:

unitat de paisatge: sector del territori d'aspecte homogeni constituït per un conjunt de components naturals i humans que el diferencien de les unitats de paisatge veïnes.

(0'5)

conca hidrogràfica: territori on les precipitacions caigudes van a parar al curs d'un mateix riu.

(0'5)

3. [1,5 punts]

-Els elements antròpics visibles componen un mosaic de camps de conreu separats entre si per canals de rec i camins que els comuniquen i que els delimiten.

Aquests camps corresponen a l'activitat agrícola predominant al delta de l'Ebre, que és el conreu de l'arròs, conreu que precisa unes condicions d'irrigació per inundació que les aigües de l'Ebre faciliten.

(0,75)

-La construcció d'embassaments i canals de reg disminueix el cabal del riu i també l'arribada de sediments a la desembocadura. Les conseqüències poden comportar la regressió del delta i la salinització de les aigües amb repercussions en els conreus i en l'equilibri ecològic de la zona.

És valorarà també si l'alumne fa referència a un possible transvasament del riu Ebre.

(0,75)

4. [1,5 punts]

L'alumnat hauria d'incloure a la seva resposta els següents aspectes:

-Els rius del vessant mediterrani ibèric comprenen el riu Ebre, que és el riu més cabalós de la Península, molt llarg i amb règim nivopluvial.

La resta de rius són curts, de cabal més irregular, els més meridionals presenten un règim pluvial i molt sovint torrencial.

Es valorarà que l'alumnat esmenti algun altre riu o conca del vessant mediterrani, com els que pertanyen a les conques internes de Catalunya (el Ter, la Tordera, el Llobregat, etc.), o rius més meridionals, sovint de caràcter torrencial, com el Túria, el Xúquer, el Segura, etc.

(0,75)

A causa del relleu la majoria de rius mediterranis neixen a prop de la costa.

El clima mediterrani hi té molta influència. A l'estiu pateixen forts estiatges per la manca de pluges i a la tardor poden patir desbordaments quan es registren fortes pluges.

(0,75)

Opció B**Exercici 1. Mapa sobre la distribució de les indústries productores de begudes a Catalunya**

En aquest exercici es proposa la verificació dels objectius terminals 1 i 6 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 3, "Territori i activitats econòmiques", del document de concreció del currículum.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar en la descripció els aspectes formals següents:

- Es tracta d'un mapa de Catalunya amb les divisions administratives comarcals. Les indústries de begudes estan representades per mitjà de punts a l'interior de cada comarca.

- La font és el Departament d'Agricultura, Ramaderia, Pesca i Alimentació, i l'any, el 2016.

(0'25)

Descripció de la informació:

-Tot i que hi ha indústries de begudes en moltes comarques, les zones on es localitza un nombre més gran d'indústries coincideix amb la situació de les principals àrees de producció de vins i caves com són l'Alt Empordà, l'Alt i el Baix Penedès i el Priorat.

(0'75)

2) [1 punt]

L'alumnat hauria de contestar amb respostes semblants a:

valor afegit: augment del valor que experimenta un producte en transformar-se al llarg del procés de producció.

(0'5)

logística: en l'àmbit empresarial, la logística cobreix la gestió i la planificació de les activitats dels departaments de compres, producció, transport, emmagatzematge, manteniment i distribució.

(0'5)

3. [1,5 punts]

-El sector de les indústries de begudes agrupa una gran diversitat d'empreses entre les quals es diferencien les de begudes alcohòliques (vins, caves, cerveses, licors) de les no alcohòliques (aigua, refrescs, suc de fruita, etc.).

(0,5)

Com en molts altres sectors de l'agroindústria la localització tendeix a situar-se en les àrees on es produeix la matèria primera que serà transformada i en aquest cas embotellada, com seria el cas de la producció de vins i caves, que com s'observa al mapa se situen en les zones vitivinícoles del Penedès, el Priorat o l'Empordà. També les

plantes productores d'aigua embotellada se situen prop de les fonts o deus d'aigua, com els embotelladors de suc de fruita en les àrees de producció fructícola.

(0,5)

Un altre tipus de localització respon a aquelles empreses productores de begudes que no depenen directament d'un producte agrícola com a matèria primera, com seria el cas de molts tipus de refrescs i que tendeixen a situar-se prop d'on se situen els grans mercats de consumidors. En el cas de Catalunya a l'àrea metropolitana i en les àrees urbanes de les principals ciutats.

(0,5)

4. [1,5 punts]

Els objectius de la nova PAC es poden resumir en els punts següents:

- Garantir un nivell de vida adequat per als pagesos així com una producció viable d'aliments. Augmentar la productivitat de l'agricultura perquè sigui competitiva en els mercats internacionals i proporcionar als consumidors una oferta d'aliments estable, segura i a preus assequibles.

(0,5)

- Afavorir un desenvolupament equilibrat de les zones rurals. Desenvolupar la indústria agroalimentària, la capdavantera del sector industrial espanyol, per tal d'augmentar el valor afegit dels productes agraris i forestals.

(0,5)

- Millorar el medi ambient i l'entorn rural, i també la qualitat de vida i diversificació econòmica a les zones rurals, en un context de canvi climàtic. Garantir la gestió dels recursos naturals.

(0,5)

Exercici 2. Producció i consum d'energia primària a Espanya

En aquest exercici es proposa la verificació d'una part de l'objectiu general 1 del currículum de Geografia i dels aprenentatges referits al bloc 2 del document de concreció del currículum "Medi ambient i paisatges".

L'exercici es valorarà globalment a raó de 5 punts, distribuïts de la manera següent.

1. [1 punt]

L'alumnat hauria de destacar els aspectes formals següents:

- Es tracta d'un quadre estadístic on es mostra el consum d'energia primària a Espanya en el 2014. Les dades s'expressen en percentatge sobre el total.
- La font és l'INE i la data, el 2016.

(0,25)

Descripció de la informació:

- El quadre estadístic mostra, pel que fa al consum, que són les energies fòssils i no renovables les que més es consumeixen (42,90% el petroli, 20% el gas natural, 12,6% l'energia nuclear i el 10,10% el carbó). En menor mesura es troben el grup de renovables (6,40%) i la biomassa, biocarburants i residus. En els últims llocs es troba el consum d'energia hidràulica.

(0,75)

2. [1 punt]

Les definicions podrien ser semblants a les següents:

energia primària: font d'energia o recurs energètic que es troba a la natura. Poden necessitar algun tipus de procés de transformació per poder ser utilitzats.

(0,5)

pobresa energètica: fa referència a la situació que pateixen moltes famílies arran de la crisi econòmica iniciada el 2007, consistent en el fet de no disposar de recursos per fer front a les despeses d'electricitat o gas per mantenir les condicions de confort de l'habitatge.

(0,5)

3. [1,5 punts]

a) Que l'energia elèctrica no és contaminant ni contribueix a l'efecte hivernacle és una afirmació que no es pot considerar totalment certa en la mesura que bona part d'aquesta s'obté a partir de combustibles fòssils consumits en centrals tèrmiques. Només l'electricitat produïda en centrals de fonts renovables es pot considerar una energia neta i sostenible.

(0,5)

b) El consum d'energia és considerat un bon indicador del nivell de benestar, ja que els països més desenvolupats tenen un consum d'energia per càpita molt superior al dels països en vies de desenvolupament. També la pobresa energètica afecta les famílies de rendes més baixes.

(0,5)

c) Espanya no és autosuficient pel que fa a la producció d'energia, ja que necessita importar grans quantitats de petroli i gas natural per al seu consum.
(0,5)

4. [1,5 punts]

- L'origen de l'energia nuclear deriva del procés de fissió dels àtoms de l'urani enriquit. Tal com s'extreu de la natura, l'urani és un element radioactiu, però no es pot utilitzar com a combustible nuclear sense passar per procés complex de transformació en urani enriquit.

(0,25)

- A banda de la producció d'electricitat que es produeix a les centrals nuclears, té importants aplicacions en medicina i en la indústria d'armament nuclear. La localització de la producció i el consum es concentra en els països més desenvolupats (EUA, Japó, França...) així com en altres potències emergents que disposen de centrals nuclears (Xina, Índia...).

(0,25)

- L'urani és necessari per al funcionament de les centrals nuclears que produeixen electricitat i aporta un percentatge elevat de la producció d'energia elèctrica al món. Té l'avantatge que no contribueix a incrementar l'efecte hivernacle i en aquest aspecte pot substituir els combustibles fòssils. Té també interessants aplicacions en medicina i en la ciència i la recerca.

(0,5)

-Els inconvenients deriven del risc d'accidents nuclears (Txernòbil, Fukushima...) i del llarg temps de vida dels residus nuclears, fet que suposa greus problemes d'emmagatzematge i riscos ambientals. També hi ha el problema de la dependència tecnològica envers els països que posseeixen la tecnologia de producció de l'urani enriquit.

(0,5)